

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳು

ಡಾ. ಹೆಚ್.ಎನ್. ಕಾಳಸ್ವಾಮಿ

ಡಾ. ಹೆಚ್.ಎನ್. ಕಾಳಸ್ವಾಮಿ
ಯು.ಜಿ.ಸಿ.ಪೋಸ್ಟ್
ಡಾಕ್ಟರಲ್ ಫೆಲೋ
ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು
ಪುರಾತತ್ವ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು

ಭಾರತ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ಜನಾಂಗ, ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಯಾದಾರಿತ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂ ಕಣಿವೆಯಿಂದ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವರೆಗೆ ಹಲವು ಮನೆತನಗಳು, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪಾಳೇಪ್ರಭುತ್ವಗಳು, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿ ಅಜಾರಾಮವಾಗಿ ಅಜ್ಜಲಯದೇ ಇಂದಿಗೂ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲ ಉಳಿದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಲವು ಮನೆತನಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಕರ್ನಾಟಕವು ಇದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ.1399ರ ನಂತರ ಮೈಸೂರಿನ ರಾಜವಂಶಸ್ಥರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಆರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಇವರುಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದರಂತೆ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ನಾಯಕರುಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಅಥವಾ ಸೋಲಿಸಿ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ರೀತಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಕ್ರಿ.ಶ.1610ರ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅದರ ನಗರ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಅತೀ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿತ್ತು. 1927ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ನಗರವನ್ನು ಕುರಿತು ಖ್ಯಾತ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಹಯವದನರಾವ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಇಂದಿನ ಹಳೇಯ ಅಗ್ರಹಾರ, ಕೋಟೆ, ದೊಟ್ಟಪೇಟೆ, ಮತ್ತು ಲಷ್ಕರ್ ಮೊಹಲ್ಲಾ ಇವು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಗಡಿಗಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.¹ ಕ್ರಿ.ಶ.1399ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ.1947ರವರೆಗೆ 25 ಅರಸರು ಮೈಸೂರನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರಲ್ಲಿ 22ನೇಯ ದೊರೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲ ಒಬ್ಬರು. ಮೈಸೂರು ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಡಳಿತ ಕೊನೆಗೊಂಡ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕನಾಗಿ

ಆಡಳಿತ ಆರಂಭಿಸಿದ ಇವರು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ರಾಜರಾಗಿ ಆಜ್ಞೆ ನಡೆಸಿದ್ದು ಕೇವಲ 20 ವರ್ಷಗಳು ಮಾತ್ರ. ಆದರೂ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಕಂದಾಯ ಸುಧಾರಣೆ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಹಾಗೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ, ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ, ಅಪಾರವಾದ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಖ್ಯಾತಿಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಾಲದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ದಾಖಲೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಶಾಸನಾಧಾರಗಳ ದಾಖಲಾತಿಯೊಂದಿಗೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.² ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಮೈಸೂರು ವಿಭಾಗದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಂತೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

ಸದಾ ಸ್ನೇಹಜೀವಿ, ಕ್ರೀಡಾಸಕ್ತ, ಅತಿಯಾದ ಔದಾರ್ಯ, ವರ್ಣರಂಜಿತ ಅಭಿರುಚಿ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದ ಮುಮ್ಮಡಿಯವರು ದಾನಗಳಲ್ಲಿ, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದು ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ರಾಜರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಕಾಲದ ಆಡಳಿತದ ವೈಖರಿಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ವಿಭಾಗದ ಶಾಸನಗಳಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು ಅದರಂತೆ,

1. ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು
2. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಅರಿಯುವುದು
3. ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದವರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು
4. ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಇನಾಂ ನೀಡಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು
5. ಮಹಾರಾಜರ ಮಡದಿಯರು ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ವಿಕ್ಷೀಪಿಸುವುದು

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗದ ಘಟಕವಾದ ಈಗಿನ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಶಾಸನಗಳಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲ, ಉದ್ದೇಶ, ಶಾಸನದ ಭಾಷೆ, ದೊರೆತ ಸ್ಥಳ, ಶಾಸನದ ನಿರೂಪ, ಶಾಸನದ ಶೈಲಿ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1738ರ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆ ತಾಲೋಕಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಂಕಹಳ್ಳಿ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಚಾದಿರಾಜ ಮಹಿಸೂರ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವೀಣೆ ವಿದ್ವಾಂಸ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರಿಗೆ ಶಂಕಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವಾಗಿ

ಧಾರೆಯರೆದುಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.³ ಕ್ರಿ.ಶ.1818ರ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೋಕಿನ ದೇಬೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲ ಶ್ರೀಭೀಮರಾಯರ ಸುಪುತ್ರನಾದ ಬಾಳಾಜರಾಯರ ಮಗ ಸವಾರಿ ಕಛೇರಿ ಭಕ್ಷಿ ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ದೇಬೂರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.⁴

ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರ ಕಪ್ಪಸೋಗೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಸ್ವಾದ ಕಛೇರಿ ಭಕ್ಷಿ ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ದಯಾಮಾಡಿಸ್ತ 'ಇನಾಂ'ನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ದಾನನೀಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.⁵ ಕ್ರಿ.ಶ 1818ರ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೋಕಿನ ಹತ್ತವಾಳು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಸ್ವಾದ ಕಛೇರಿ ಭಕ್ಷಿ ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿ ಹತ್ತವಾಳು ಗ್ರಾಮವನ್ನು 'ಇನಾಂ' ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.⁶ ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆ ತಾಲೋಕಿನ ಚಕ್ಕೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ವಿದ್ವಾಂಸ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರಿಗೆ ಚಕ್ಕೂರು ಗ್ರಾಮದ 1ನ್ನು 4 ಗ್ರಾಮಗಳು ಕೆರೆ ಸಹಿತ ದಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.⁷ ಕ್ರಿ.ಶ.1819ರ ನಂಜನಗೂಡು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀ ಮಹಿಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಚಾಮರಾಜ ಮಹಿಪಾಲಕರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಕೆಂಪನಂಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಗರ್ಭಸುದಾಂಬುಧಿರಾಕಾಸುಧಾಕರಾಯಮಾನ. ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡಾಂಭಕ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಶ್ರೀಗರಳಪುರಾಧೀಶ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಗೌತಮರು ಮಾಡಿಸಿದ ರಥವು ಶೀಥಿಲವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದೇ ದಿನ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಸೇವೆಗೆ ದಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.⁸ ಕ್ರಿ.ಶ.1829ರ ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ತಾಲೋಕಿನ ಕೆಲಸೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಕೆಲಸೂರಿನ ಸರ್ವಲೋಕಾಶ್ರಯ ಬಸದಿಯ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿ ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಜ್ವಾಲಾಮಾಲನಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿಸಿದ ವಿಷಯದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.⁹

ಕ್ರಿ.ಶ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ತೆರಕಣಾಂಜ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜರು ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರುವುದು ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.¹⁰ ಕ್ರಿ.ಶ 1834ರ ನಂಜನಗೂಡು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲ ಶ್ರೀಮದ್ವಜಾಧಿರಾಜ ಸಮಸ್ತ ಬರುದಾಂಕಿತರಾದ ಮಹಿಸೂರು ಪುರವರಾಧೀಶ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಮನೋವಿಕಾಸ ತೊಟ್ಟ ಮರಿದೇವಯ್ಯನವರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ದೇವೇಶ್ವರ

ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸೇವೆಗೈದ ವಿಷಯದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.¹¹ಕ್ರಿ.ಶ 1834ರ ನಂಜನಗೂಡು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಚಂದ್ರ ವಿಳಾಸದ ತೊಟ್ಟ ಕೆಂಪಿನ ಬಸವಯ್ಯನವರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿಸಿದ ವಿಷಯದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.¹²

ಕ್ರಿ.ಶ 1847ರ ನಂಜನಗೂಡು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಕೃಷ್ಣವಿಳಾಸದ ಸನ್ನಿಧಾನದ ಅಂಗಾಜಯಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರಿಂದ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ವಿಷಯದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.¹³ ಕ್ರಿ.ಶ 1848ರ ನಂಜನಗೂಡು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಕೃಷ್ಣವಿಳಾಸದ ಅಂಗಾಜಯಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಬೆಳ್ಳಬಸವನ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಮುಲಾವಿನ ಸಾಮಾನು, ವಿಳಾಸದ ಅರಳಲೆ, ಮೊಕಪಟ್ಟ ತುಂಡು, ಗುಂಡಾವು, ಮುಗಭಾರ, ಕುಚ್ಚು, ಕೊಂಚನ ಧರಿಸು, 3 ಸಂಪಿಗೆ ದಂಡ, 2ಗೆಜ್ಜೆ, 123ಗೆಜ್ಜೆ, 22ಗಂಟೆ, 1ಹಣ, 2ಹಗ್ಗದ ಪಟ್ಟ, ಕುತ್ತಿಗೆಹಾರ ಹಾಕುವುದು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಮೈಮೇಲಿನ ಆಭರಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.¹⁴ ಕ್ರಿ.ಶ 1826ರ ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಚಾಮರಾಜೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣಮಯ ಕವಚದ ಸೇವಾರ್ಥ ದ್ವಜಸ್ತಂಭವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ.¹⁵ ಕ್ರಿ.ಶ 1826ರ ಗುಡ್ಡದ ಮಠದ ಶಾಸನವು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಕೃಷ್ಣವಿಳಾಸದ ಅಂಗಾಜಯಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ವೀರಭದ್ರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿದ ವಿಷಯದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.¹⁶

ಶಾಸನಗಳು ಆಡಳಿತದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗದ ಹೆಚ್.ಡಿ. ಕೋಟೆ, ನಂಜನಗೂಡು, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ಮುಂತಾದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹಲವು ಶಾಸನಗಳು ದಾನ ಶಾಸನಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತದ ಭಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ವೇತನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇನಾಂನ್ನು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ ವಿವರವಿದೆ. ಇವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯರು ಚಿನ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶಾಸನಗಳಂತೆ ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದ ದೇವರುಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಆಧ್ಯತೆ ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳಿದ್ದು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಇವೆಲ್ಲಾ ಶಾಸನಗಳು ಹಳೇಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಹಯವದನ ರಾವ್,ಸಿ., ಮೈಸೂರು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್, ಸಂಪುಟ-5, ಬೆಂಗಳೂರು, 1930
2. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ.ಎಂ-ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ,ಬೆಂಗಳೂರು -2011
3. ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂಪುಟ-3, ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ 27, ಪು-448
4. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 133&134, ಪು-256
5. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 150, ಪು-267
6. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 390, ಪು-425
7. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 37, ಪು-453
8. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 107&108, ಪು-187
9. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 100, ಪು-74
10. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 118, ಪು-88
11. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 08, ಪು-165
12. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 07, ಪು-164
13. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 10, ಪು-166
14. ಅದೇ, ಸಂ-3, ಶಾ. ಸಂ. 103, ಪು-178
15. ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂಪುಟ-4, ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆ 56, ಪು-36
16. ಅದೇ, ಸಂ-4, ಶಾ. ಸಂ. 248, ಪು-152